

**КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА ЯВОРІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
«ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор КУ ЯМР «ЦПРПТ»

16.02.2026 ФІРЧУК О.М.

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації вчителів історії та громадянської освіти
закладів загальної середньої освіти, які здійснюватимуть освітній процес у
другому циклі базової середньої освіти
(базове предметне навчання)**

**«Організація освітнього процесу в закладах загальної середньої
освіти у другому циклі базової середньої освіти (7–9 класи) в
історичній та громадянській освітній галузі»**

Яворів – 2026

Розробник:

Меленчук Ірина - консультант комунальної установи Яворівської міської ради Львівської області «Центр професійного розвитку педагогічних працівників»

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: «Типова програма підвищення кваліфікації вчителів у закладах загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН України від 12.10.2022 № 904)».

Термін дії програми: з 2026 до 2030 року

Рецензенти:

Васильків Ірина – старший викладач кафедри суспільствознавчої освіти КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»

Бамбурова Оксана – вчитель історії Яворівської загальної середньої освіти №2 Яворівської міської ради Львівської області, спеціаліст вищої категорії, «Старший вчитель»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми: актуальність програми підвищення кваліфікації вчителів історії та громадянської освіти закладів загальної середньої освіти «Організація освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти у другому циклі базової середньої освіти (7–9 класи) в історичній та громадянській освітній галузі» зумовлена необхідністю переходу до компетентнісного, діяльнісного, особисто орієнтованого та інтегрованого підходів.

Програма базується на Державному стандарті базової середньої освіти (2020) та концептуальних засадах реформування історичної освіти. Вона інтегрує курси історії України, всесвітньої історії та громадянської освіти, що дозволяє учням бачити взаємозв'язки між історичними подіями та сучасними суспільними процесами.

Програма забезпечує перехід від теоретичних знань до формування ключових компетентностей та вмінь вчитися впродовж життя.

Цільова група: вчителі освітньої галузі громадянської та історичної освіти які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти викладають у 7-9 класах.

Обсяг: 16 годин (0,53 кредиту ЄКТС)

Особливості реалізації програми: Передбачає навчання вчителів історії та громадянської освіти, які здійснюватимуть освітній процес у другому циклі базової середньої освіти.

Реалізація програми відбуватиметься через інтерактивні лекції, практичні заняття, тренінги, майстер-класи, аналіз педагогічних кейсів, самостійну роботу, рефлексію.

Навчальні заняття проводимуться дистанційно з використанням камер. Самостійна робота передбачатиме пошук та опрацювання матеріалів відповідно до запропонованих завдань.

Навчання триватиме 3-4 тижні.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток вчителів історії та громадянської освіти відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих або набуття нових компетентностей учителів закладів загальної середньої освіти необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Завдання підвищення кваліфікації:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей вчителів історії та громадянської освіти закладів загальної середньої освіти;
- поглибити навички використання сучасних підходів, методів та прийомів навчання історії та громадянської освіти;
- сформувані вміння моделювання уроків історії та громадянської освіти на засадах компетентнісного та діяльнісного підходів;
- активізувати здатність до інноваційної діяльності та безперервного професійного розвитку педагога в умовах трансформації освітнього середовища та інтеграції до європейського простору.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться (відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН України від 29.08.2024 №1225):

Мовно-комунікативна (A1), через здатність забезпечувати здобуття освіти державною та іноземними мовами; здатність забезпечувати здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти

Предметно-методична (A2), через здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей.

Організаційна (Г2), через здатність організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів; організовувати різні види і форми навчальної і пізнавальної діяльності учнів.

Здатність до навчання впродовж життя (Д1), через здатність здійснювати власний професійний розвиток, інноваційну діяльність, отримувати та надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку.

Очікувані результати навчання:

За результатами навчання слухачі курсів підвищення кваліфікації оволодіють теоретичними знаннями й розумінням, вдосконалять навички та уміння:

- усвідомлювати компетентнісний потенціал освітньої галузі громадянської та історичної освіти;
- організовувати проблемне, проєктне навчання;
- володіти навичками планування сучасного уроку, орієнтованого на результати навчання;
- здійснювати рефлексію власної педагогічної діяльності.

Система та критерії оцінювання результатів:

відповідність змісту вимогам НУШ; служить інструментом зворотного зв'язку для перевірки рівня засвоєння теоретичної бази та практичних навичок слухачів курсів підвищення кваліфікації. Поточний контроль здійснюється безпосередньо під час занять у формі індивідуальних інтерв'ю, групових обговорень та виконання самостійних робіт. Система оцінювання:

накопичувальна, яка включає активну участь у лекціях, тренінгах, виконання практичних завдань, самостійну та підсумкову роботи, розглядатиметься здатність слухача працювати в команді, аналізувати, вирішувати професійні завдання, здатність до рефлексії. Оцінювання вербальне та бальне.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації:
сертифікат.

Вартість: 523.38 грн.

2. Навчально-тематичний план

Програмою передбачено лекційні, практичні та спрямовані на використання сучасних інтерактивних методів навчання, мультимедійних презентацій та інструментів візуалізації контенту.

Особливістю практичних занять є виконання вправ, проведення дискусійних панелей, спрямованих на відпрацювання практичних навичок і критичного мислення слухачів курсів.

Підсумковими заходами є тестування та самооцінювання, які сприятимуть комплексній оцінці засвоєння матеріалу, його систематизації та аналізу отриманих знань.

Зміст програми складається з 2 модулів та 5 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 12 питань. Загальна кількість балів, яку можуть отримати учасники- 24 бали. Прохідний бал – 18 балів (75%). Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми складає: 16 годин, з них: 4 год. - лекційні заняття, 9 год. - практичні заняття, 2 год. - самостійна робота, 1 год. - контрольні заходи.

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. Теоретико-методологічні засади освітнього процесу					
1.1. Поняття та принципи організації освітнього процесу – розгляд базових понять, принципів гуманізації, демократизації та індивідуалізації навчання	1	1			2

1.2. Освітня галузь «Громадянська та історична освіта» у Державному стандарті – аналіз структури та змісту стандарту.	1	1			2
Разом за модулем	2	2			4
Модуль 2. Сучасні підходи до навчання історії та громадянської освіти в Новій українській школі					
2.1. Компетентнісний підхід у навчанні – формування ключових компетентностей, інтеграція знань і практики. Компетентнісно орієнтовані завдання.	1	2	1		4
2.2. Інтеграція міжпредметних зв'язків – приклади поєднання історії з літературою, правознавством, мистецтвом		2			2
2.3. Проблемне та проектне навчання. Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості	1	3	1		5
Разом за модулем	2	7	2		11
Підсумкові заходи				1	1
Усього	4	9	2	1	16

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Теоретико-методологічні засади освітнього процесу

Тема 1.1. Поняття та принципи організації освітнього процесу – розгляд базових понять, принципів гуманізації, демократизації та індивідуалізації навчання

Гуманізація та демократизація як основа сучасної освіти.

Реалізація принципу дитиноцентризму та створення безпечного освітнього середовища.

Індивідуалізація та диференціація навчання: розроблення індивідуальних освітніх траєкторій для учнів.

Академічна свобода вчителя у виборі форм та методів навчання.

Тема 1.2. Освітня галузь «Громадянська та історична освіта» у Державному стандарті – аналіз структури та змісту стандарту.

Мета та завдання галузі згідно з Державним стандартом базової середньої освіти.

Аналіз обов'язкових результатів навчання (загальних та конкретних).

Наступність між початковою та базовою школою в історичній освіті.

Ціннісні орієнтири галузі: патріотизм, громадянська відповідальність, повага до прав людини.

Модуль 2. Сучасні підходи до навчання історії та громадянської освіти в Новій українській школі

Тема 2.1 Компетентнісний підхід у навчанні – формування ключових компетентностей, інтеграція знань і практики. Компетентнісно орієнтовані завдання.

Ключові компетентності НУШ та їх реалізація засобами предметів суспільствознавчого циклу.

Наскрізні вміння: критичне мислення, читання з розумінням, здатність співпрацювати.

Діяльнісний підхід: відтворення історичних подій, соціальне моделювання та проектна діяльність.

Інтеграція теоретичних знань із практичними навичками громадянської дії

Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу

Тема 2.2. Інтеграція міжпредметних зв'язків – приклади поєднання історії з літературою, правознавством, мистецтвом

Внутрігалузева інтеграція: поєднання історії України, всесвітньої історії та громадянської освіти.

Історія та література: використання художніх текстів як історичних джерел, аналіз історичного контексту творів.

Історія та правознавство: формування правової свідомості через аналіз історичних державотворчих процесів та прав людини.

Історія та мистецтво: візуалізація епох через пам'ятки архітектури, образотворчого мистецтва та музику.

Розроблення інтегрованих уроків та міжпредметних проєктів (STEM/STREAM підходи).

Тема 2.3. Проблемне та проєктне навчання. Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості

Сутність, механізм, освітні інструменти проблемного навчання. Планування навчального проєкту. Спільні та відмінні риси проблемного та проєктного навчання.

3.1 Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Складання компетентнісно орієнтованого завдання для 8 класу з історії та громадянської освіти.
2. Створення алгоритму підготовки проєкту.
3. Проєктування інтегрованого уроку (історія+література+мистецтво).
4. Моделювання сучасного уроку історії у 7–9 класах з використанням методів критичного мислення («Фішбоун», дебати тощо) .

3.2. Орієнтований перелік питань для самостійного опрацювання

1. Створити компетентнісно орієнтовані завдання для 7 класу.
2. Розробити конспект уроку з елементами проблемного навчання.

4. Список рекомендованої літератури

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898, зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2022 № 972.

URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinskashkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>

2. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII (зі змінами).

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX . Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029р.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». URL:<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>

6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти.

URL:<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-programi-pidvishennya-kvalifikacivi-vchiteliv-zakladiv-zagalnovi-serednovi-osviti-yaki-vprovadzhuvut-novij-derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>

7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 № 1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2024/09.08.2024/typova-osvitnya-prohrama-dlya-5-9-klasiv-zzso-1120-vid-09082024.pdf>

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08. 2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами).

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>

URL:<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodoviyavlennya-reaguvannya-na-vipadki-domashnogo-nasilstva-i-vzayemodiyi-pedagogichnih-pracivnikov-iz-inshimi-organami-ta-sluzhbami>

Основна література

1. Петро Володимирович Мороз, Ірина Володимирівна Мороз. Практика інтегрованого навчання учнів історії у 5-6 класах : методичні рекомендації. [Електронне видання]. – Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. – 123 https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740428/1/Rukopys_MOROZ-red.pdf
2. Пометун О., Гупан Н. Методика розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії: методичний посібник [Електронне видання]. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021 – 250 с. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Metodyka_rozvytku_krytychnoho_myslennia.pdf
3. Сучасні підходи і технології нової української школи : компетентнісно орієнтовані завдання як засіб формування ключових компетентностей Київ 2023 <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/posibnyk.pdf>
4. Сучасні підходи НУШ: компетентнісні завдання <https://osvita.ua/school/method/89779/>

Додаткова література

1. Модельна навчальна програма «Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пометун О. І., Ремех Т. О., Гупан Н. М., Малієнко Ю. Б., Серова Г. В.) <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/>
2. Модельна навчальна програма для 6-9 класів Освітня галузь: громадянська та історична для закладів загальної середньої освіти Автори: О. І. Пометун, О. В. Дудар, Н. П. Клименко, В. Ю. Кришмарел, Т. О. Ремех «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.07.2025 № 1043) <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2025/mnp-gromadianska-osvita-6-9.pdf>
3. Підсумкові роботи для 7 класу, історія України (авт. творча група вчителів історії) <https://padlet.com/melirvavoriv/padlet-n7prnn5axb66oma0>
4. Підсумкові роботи для 8 класу, історія України (авт. творча група вчителів історії) <https://padlet.com/melirvavoriv/padlet-n7prnn5axb66oma0>